

Kruimels. Verhalen uit de kringloopwinkel

Rino Feys

Niemand

Het is stil.

‘Hoe is het met je familie in Syrië?’

‘Goed,’ zegt hij, knikt, zegt ‘dank u’ en staart naar het voorbijglijdende landschap.

Tijdens de eerste weken dat hij bij ons werkte, heeft hij me enkele dingen verteld. Toen het hem te veel werd wellicht. Over familieleden die de afgelopen dagen stierven in de bommenregen waarmee de hemel het op zijn familie gemunt had.

‘Ik zit hier’, hij wees naar zijn kop koffie (het was pauze), ‘en zij zitten daar...’

Hij keek me aan en haalde zijn schouders op.

Hij is pas twintig, maar heel plichtsbewust en begaan met zijn werk in de kringloopwinkel. Daarnaast gaat hij naar school. Op maandag leert hij voor kapper. Op dinsdagavond volgt hij Engels. Hij heeft hier al verschillende oude en versleten schoolboeken om Nederlands te leren van de papierstapel gered.

‘Als ik niet moet werken, wil ik studeren’, zei hij eens. ‘Ik wil niet thuis zitten wachten en niets doen ‘s avonds. Thuis hier is enkel om te slapen.’

Hij heeft een zetelbed gekocht en dat breng ik met mijn bestelwagen naar zijn huis, wat voor mij – ‘s avonds, na het werk – maar een kleine omweg is.

Plots begint hij te praten.

‘Verleden week is er een vliegtuig neergestort op een veld naast mijn dorp. We hebben geluk gehad. Maar iedere dag sterven daar meer dan dertig mensen.’

‘Waar?’ wil ik vragen, maar ik zwijg. Iedere vraag lijkt banaal.

‘China en Rusland werken samen met IS’, zegt hij. ‘Het kan niet anders. Want daar is IS en hier wonen wij (hij maakt cirkels in de lucht) en hier (hij wijst naar de laatste cirkel) komen alle bommen neer.’

Zijn Nederlands is verre van perfect, en soms zegt hij woorden of zinnen in het Engels. Maar hij heeft de afgelopen tijd veel vooruitgang geboekt. Hij leert snel.

‘Mijn vader had huizen en fabrieken in Damascus. Mijn familie was welstellend en we kwamen niets tekort. Ik ging er naar de universiteit. Mijn vader zei me dat, als ik slaagde, hij ervoor ging zorgen dat ik kon studeren in Groot-Brittannië. Maar dat was voor de oorlog. Toen was een dollar vijftig Syrische lira waard. Vandaag kost een dollar soms tot vijfhonderd lira.

IS ontvoert de kinderen van rijke mensen en vraagt miljoenen lira losgeld.’

Het is weer even stil.

‘Zelfs onze eigen president gooit bommen op onze huizen. In juli werd het huis van mijn oom getroffen. Maar niemand die tussenbeide komt.

En het gaat alleen maar om petroleum’, zegt hij. ‘IS beheerst nu de petroleumvelden

in Syrië en de wereld koopt van hen. Moest de wereld willen, kunnen zij IS snel uitschakelen.'

Ik parkeer de wagen voor zijn deur. Klaar om uit te laden. Hij blijft zitten. Ik kijk hem aan. Moedeloosheid.

'Niemand die de mensen in Syrië helpt.'

Brief

'Kan ik spreken, Rino?'

'Natuurlijk,' zeg ik, 'kom straks naar mijn bureau.'

Tien minuten later hoor ik Feysal de trap oplopen.

'Ik heb brief gekregen,' zegt hij en overhandigt me een envelop.

Die is aan hem geadresseerd. Ik vouw de brief open. Zijn naam staat bovenaan. Het betreft een uitnodiging voor de opening van een nieuwe winkel in de straat waar hij woont. Aansluitend is er een receptie. Tevens krijgt de geadresseerde met deze brief tien procent korting op wat hij er die avond aankoopt.

'Het is een uitnodiging,' zeg ik.

'Waarom?' vraagt hij.

'Gewoon,' zeg ik. 'De winkel is nieuw en de uitbaters nodigen de burens uit voor een drankje.'

Hij staart naar het papier.

'Het is reclame,' zeg ik. 'Het betekent niets.'

'Maar waarom mijn naam?'

'Omdat je met de brief korting krijgt en die is niet voor iedereen. Enkel voor hen die deze persoonlijke uitnodiging kunnen voorleggen. Kennissen en familie wellicht. En blijkbaar ook de burens.'

'Maar ik ken mensen niet!'

'Het is niet belangrijk Feysal.'

Ik kijk nog eens naar de uitnodiging.

'Je hoeft je geen zorgen te maken,' zeg ik, 'want je bent toch te laat. De opening was drie weken geleden. Je kunt de brief gewoon weggooien.'

Hij knikt, zichtbaar opgelucht, vouwt de brief zorgvuldig dicht, steekt deze terug in de envelop en daarna weer veilig in de binnenzak van zijn jas.

Kapot

'Rino, mevrouw wil een bedje kopen, maar is een beetje kapot!'

'Welk bed?'

Mahmoud wijst naar een bed dat nog maar pas binnengekomen is: een rode sportwagen met racenummer, sponsorreclame, bumpers, wielen en een stuur (dat niet kan draaien). Dit alles zeer mooi afgewerkt en onder een laag diepglanzende lak. Een vrouw en haar dochter staan ernaast te wachten. Ik heb het bed daarnet geprijsd, maar geen beschadiging gezien. Als we bij het bed aankomen, licht Mahmoud de matras op, trekt de lattenbodem omhoog en wijst naar een punt waar de lak beschadigd is, onzichtbaar wanneer de lattenbodem neerligt.

'Is er een probleem?' vraagt de vrouw.

'Daar,' zegt Mahmoud, 'is kapot!'

De vrouw komt bij ons staan. Nu staan we met zijn drieën naast elkaar voorovergebogen te kijken naar de plaats die Mahmoud aanwijst.

'Is dat alles?' zegt de vrouw ten slotte en begint te lachen. 'Goh, jongen, dat is niets! Wij gaan dat bed met plezier betalen!'

'Ja maar, is veel,' zegt Mahmoud een beetje verongelijkt, 'te veel.'

'Hij bedoelt dat de prijs te hoog is,' zeg ik. We kijken met z'n drieën naar de prijssticker. Zesenvertig euro.

'Weet jij wel wat zo'n bed kost?' vraagt de vrouw aan Mahmoud. Hij slaat de ogen neer en bloost. 'Drie, vierhonderd euro,' zegt ze, 'minstens!'

'Ja maar,' zegt Mahmoud – hij geeft niet zo snel op – 'is beetje kapot, kijk daar!' en hij wijst nog eens naar het beschadigde stukje lak.

'Dus,' zeg ik, 'als ik het goed begrijp, is er een klant die heel blij is met dit bed en met plezier de prijs wil betalen, maar de verkoper vindt de prijs te hoog?'

Mahmoud doet wat hij altijd doet als hij het ook niet meer weet: hij opent de armen alsof hij iets in ontvangst gaat nemen, tegelijkertijd trekt hij zijn hoofd in en haalt de schouders op, terwijl hij de ogen neerslaat. En hij doet dat met zoveel charme dat je dat moment in een doosje zou willen stoppen.

In het begin was het zeer moeilijk om hem duidelijk te maken dat ook een licht beschadigd voorwerp bruikbaar kan zijn. Vooral krassen waren een doorn in zijn oog. Hele discussies hadden we over tafels en dressoirs en kleerkasten. Ooit wou hij een antieke driedeurskleerkast weggoien vanwege een kras in de middelste deur. Ik wees hem erop dat de kast nog met volle planken was gemaakt, dat ze stevig in elkaar zat en dat er behalve de kras eigenlijk niets verkeerd was met de kast. Maar de kras bleef hem parten spelen en hij wees iedere potentiële klant op het euvel tot er iemand langskwam die er niet om maalde en de kast eindelijk verkocht raakte.

Toen hij de nieuwe meubelverantwoordelijke werd, leidde ik hem op in het prijzen. En hij is daar heel goed in geworden. We doen het altijd samen en het gebeurt maar zelden dat hij de prijslijst nodig heeft. Soms schrijf ik mijn prijs op, en vaak is dat de prijs die hij dan noemt. Die euforische verwondering op dat gezicht!

Maar met meubelen met een beschadiging blijft hij het moeilijk hebben.

Op een keer verwees ik naar zijn voet.

Toen hij nog in Afghanistan woonde is er ooit een bom ontploft op twintig meter afstand van waar hij stond. Zijn voet werd geraakt door een granaatscherf. Hij heeft het verhaal al enkele keren verteld. Als je zijn voet ziet, is het eerste wat je denkt dat hij veel geluk heeft gehad. Maar meteen daarna besef je wie de echte gelukkigen zijn. Wonderbaarlijk genoeg kan Mahmoud er gewoon mee stappen en loopt hij heel normaal. Een doodgewone jongen. Hij moet enkel uitkijken wat voor schoenen hij draagt. Gelukkig behoren zijn veiligheidsschoenen die hij hier moet dragen ondertussen tot zijn favoriete schoeisel.

‘Jouw voet is ook een beetje kapot,’ zei ik toen, ‘moeten we jou ook weggoeien?’
Weer maakte hij, verlegen glimlachend, die wonderlijke beweging met armen, hoofd en schouders.

‘Er zal er daar eentje blij zijn,’ zegt de vrouw glunderend.

‘Het is ongelofelijk dat er hier nu net zo’n bed staat! Ik heb direct een foto doorgestuurd naar mijn man. Hij belde me meteen. Hij kon het ook niet geloven!’

‘U bent specifiek op zoek naar zo’n bed?’ Ze knikt.

‘Onze zoon is vierentwintig en heeft een mentale beperking. Maar hij moet een beetje zelfstandiger worden, dus hebben we in ons huis een klein appartementje gemaakt van de verdieping boven ons. Daar zal hij wonen. We hebben het samen ingericht en omdat hij gek is op autosport hangen er overal posters en affiches van racewagens... Je zou zijn leefruimte eens moeten zien!’ Ze kijkt naar het bed.

‘Echt, hij zal zijn geluk niet op kunnen!’

Ik denk aan Leonard Cohen, hoe die de laatste jaren van zijn leven telkens hij op het podium stond even tijd nam voor wat poëzie waarmee hij het nummer ‘Anthem’ inleidde: *‘There is a crack in everything, that’s how the light gets in...’*
Het zou ons credo kunnen zijn, hier in kringloopland.

Prison

‘Rino, er is man die kerstboom wil.’

‘Een kerstboom? Nu?’

‘Ja, nu Rino, de man vraagt of wij hebben.’

Ik loop mee met Bilal. We komen bij de huisraadafdeling waar de man inmiddels enkele trappistenglazen heeft verzameld.

‘Hier vind je toch altijd wel iets!’

‘En u bent op zoek naar een kerstboom?’

‘Inderdaad. Geen al te groot model, zo ongeveer een meter vijftig hoog.’

Normaal verkopen we alleen maar wat er in de winkel staat. Iedereen is op zoek naar iets en mochten we op iedere vraag ingaan komen we nooit aan ons werk toe. Net zoals we ook niet opbellen als een bepaald artikel binnenkomt, zoals dat boek van Paulo Coelho, een metalen bednet van een meter tachtig, oude ringmappen van het merk Esselte, een houten kader met ontspiegeld glas...

Maar soms heeft een klant ons te pakken.

'Ik ga eens kijken of we iets staan hebben...'

Nu loop ik voorop. Bilal volgt. We gaan naar de zolder waar we de seizoensgebonden producten opsparen. Valentijn. Pasen. Schoolgerief. Halloween. Kerst.

'Waarom Rino? Waarom nu kerstboom?'

'Ik weet het niet Bilal. Misschien wil de man zeker zijn van z'n exemplaar?'

Er staat nog niet veel in onze kersthoek. Het kerstgerief begint pas echt binnen te stromen als we de kerstperiode naderen.

Uiteindelijk vind ik een exemplaar van een anderhalve meter hoog. De boom bestaat uit twee stukken die in elkaar klikken. In de groene plastic takken zit metaal zodat je ze naar eigen smaak kunt verbuigen. Er is ook een plastic voet.

Alles reukloos en levenslange garantie op het behouden van de naalden.

De man glimlacht als hij ons met het ziellose ding ziet komen.

'Dat is perfect! En hoeveel kost het?'

'Zeven euro.'

'Verkocht!'

Niet alleen de andere aanschuivende klanten, maar ook Djetenin kijkt verbaasd als de man de boom op de winkeltoeg legt. Bilal wrijft toekijkend over zijn kin zoals hij altijd doet als iets dat hij niet begrijpt zijn aandacht opeist.

'Zeven euro heeft je chef gezegd.'

'Mesjeu! Is nog maar juni! Nu al kerstboom zetten?'

'Het is voor in mijn volière', zegt de man. 'Ik ga de boom in het midden van de ruimte plaatsen zodat de vogels op de takken kunnen zitten.'

In de pauze hebben we het over de volière. Eerst moet ik uitleggen wat het precies betekent. Een enorme vogelkooi, groot genoeg zodat de vogels kunnen rondvliegen. Met gaas afgesloten zodat ze niet kunnen ontsnappen. Omdat er mensen zijn die veel van vogels houden en ze daarom in een kooi stoppen. Zodat ze ernaar kunnen kijken wanneer ze daar zin in hebben. Bilal knikt.

'In Syrië ook, Rino', zegt hij. 'Daar omdat vogels mooie geluid maken. Maar waarom kerstboom?'

Hij kijkt me aan, wrijft over zijn kin.

'Zodat de vogels op de takken kunnen zitten.'

'Heeft man geen echte boom?' Hij geeft niet op, wil het begrijpen.

Ik haal de schouders op.

'En gaan vogels dan...' Hij brengt zijn handen bij elkaar en maakt een kommetje.

'Nest maken?' vraag ik. Hij knikt.

'Misschien.'

'Is raar, Rino. Nest in plastic kerstboom.'

We moeten allebei lachen bij de gedachte.

Maar Djetenin lacht niet.

'C'est une prison mesjeu Rino!' zegt ze kwaad.

'Une prison!'

Bio

Rino Feys (1967) werkt in de kringloopwinkel in Avelgem. Daarnaast schrijft hij sinds kort ook columns voor Sociaal.net. Eerder publiceerde hij verhalen en gedichten in Kluger Hans, De Brakke Hond en DW&B. Momenteel legt hij de laatste hand aan 'Kruimels', zijn debuut dat in juni 2018 verschijnt en waarvan bovenstaande stukjes een voorpublicatie zijn.